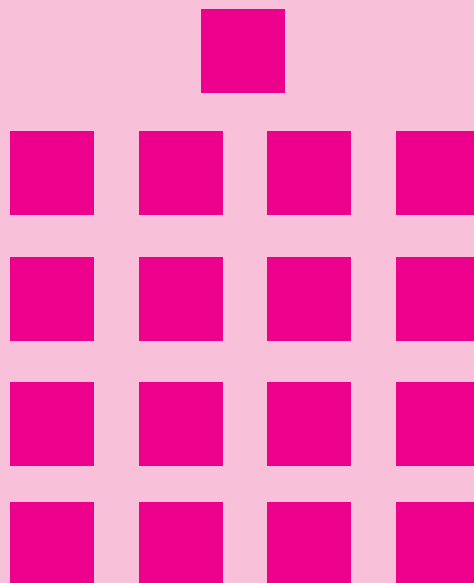

گروه مبا

کلیدواژه‌ها: بحث گروهی، آموزش مهارت، مسئولیت پذیری، انتقاد.

بحث گروهی

نیاز به علم و آگاهی، جست‌وجو و کنجکاوی و دستیابی به حقیقت و کشف علت پدیده‌ها از جمله گرایش‌های فطری و انگیزه‌های وجودی انسان است. همه موضوعات را نمی‌توان در قالب خطابه و سخنرانی به دانش‌آموزان آموخت، به‌خصوص اگر شرایط محیطی و روانی آنان مساعد نباشد. یکی از راه‌هایی که می‌تواند در دانش‌آموز زمینه شکفتن و حرکت فعال فکری و عملی ایجاد کند، تشکیل جلسات بحث گروهی و گروه‌های آموزشی است.

جلسه بحث گروهی اگر با برنامه‌ریزی قبلی باشد، می‌تواند فضایی مناسب ایجاد کند که در آن دانش‌آموز با احساس آزادی و امنیت‌خاطر به‌راحتی و صراحت، حرف خود را بزند و مکنونات قلبی‌اش را اظهار کند، برای نظریات دیگران ارزش قائل شود و احساس احترام متقابل نماید، قدرت بیان پیدا کند، خود تجربه کند و از تجربیات دیگران سود جوید، درباره مسائل بیشتر بیندیشد و ذهن خود را از ساده‌اندیشی و زودباوری رهایی بخشد. روش آزادمنشانه معلم و والدین در محیط خانه و مدرسه زمانی می‌تواند به ایجاد عزت‌نفس در دانش‌آموز منجر شود که همه افراد آن مجموعه، در جریان کارها و برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مربوط به مسائل خود، از فرصت برابر بهره‌مند گردند و خود را در کارها سهیم بدانند.

در بخشی از جامعه ما با توجه به ضعف فکری و اخلاقی و به‌علت گرفتاری‌های شغلی یا مسئولیت‌هایی که هیچ فرصتی برای رسیدگی به امور خانه و خانواده باقی نمی‌گذارند، بعضی از خانواده‌ها نمی‌توانند مرجع مناسب و کاملی برای پاسخ‌گویی به سؤالات علمی و اعتقادی فرزندان خود باشند. به‌همین دلیل کودک و نوجوان و جوان با توجه به کنجکاوی‌های فطری و نیازهای روانی خود، سعی می‌کند از طرق مختلف (صحیح و ناصحیح) با مسائل پیرامون خویش آشنا شود و برای رفع این نیازها به پرسش‌هایی درباره مسائل مختلف زندگی و از جمله مسائل جنسی، مبادرت ورزد و چه بسا افراد ناباب و گروه‌های ناصالح را در گوشه و کنار مرجع پاسخ‌گویی به سؤالات و رفع مشکلات خود قرار دهد. بدین ترتیب، ممکن است زمینه سوءرفتار در وی پدید آید و از این طریق ساختار اندیشه و شخصیت او شکل بگیرد. در این صورت اصلاح و تغییر طرز فکر و بینش دانش‌آموز، برای خانواده‌ها و مسئولان بسیار مشکل است. در این میان، جلسات بحث گروهی مرجع بسیار خوبی برای شخصیت دادن به دانش‌آموزان و برطرف کردن مشکلات آن‌ها و پاسخ‌گویی به سؤالاتشان است.

جلسه بحث گروهی جلسه‌ای برنامه‌ریزی شده و منظم است که با حضور معلم و مربی تشکیل می‌شود. موضوعات قابل طرح در این جلسات حول دو محور اصلی است؛ یکی مسائل اخلاقی و ارزشی که از سوی مدرسه مطرح می‌شود و دیگر مسائل و مشکلاتی که خود دانش‌آموزان طرح می‌کنند.

های

حشه

غلامحسین ظفری
دبیر آموزش و پرورش

مراحل

در این جلسات، اظهار دل گرمی و شخصیت‌دهی به دانش‌آموزان در فضایی آزاد و صمیمی تجربه می‌شود و به ثمر می‌نشیند. بیان نظریات و انعطاف مربی در مقابل آرا و افکار و احساسات دیگران، در عمل، آموزش داده می‌شود. در این جلسات معلم و مربی فقط نقش راهنما و هدایتگر بحث را دارند.

ابتدا موضوعات جلسات اعم از مسائل درسی، اخلاقی، ورزشی و چگونگی استفاده از اوقات فراغت مطرح می‌شود و سپس تجارب خوب دانش‌آموزان پرتلاش و فعال و مؤدب در زمینه‌های مذکور، در اختیار گروه قرار می‌گیرد.

جلسات باید به‌طور منظم و با برنامه‌ریزی قبلی توسط معلم و مربی درباره موضوعاتی که دانش‌آموزان درباره آن مطالعه و فکر کرده‌اند، تشکیل شود تا در برقراری نظم و انضباط و اجرای قوانین و مقررات، تصمیم‌گیری‌ها و تشخیص راه‌حل‌ها و بررسی اتفاقات و تجربیات مفید دانش‌آموزان، مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد. بهتر است دستور کار جلسات یک هفته قبل در تابلو اعلانات نصب شود. همچنین، طرح موضوعاتی درباره مشکلات عمومی دانش‌آموزان که دربرخورد با همسالان خود در کلاس، در زنگ تفریح یا در کارهای گروهی و دسته‌جمعی پدید می‌آید، می‌تواند به عقده‌گشایی، تخلیه احساسات و تفاهم جمعی منجر شود و از جهت فکری و بینشی، روحیه جمعی و هماهنگی اجتماعی را ارتقا بخشد.

مفاد تشکیل دهنده

در این جلسات، خواسته‌ها، ارزش‌ها، انتقادات، شکایت‌ها، سؤالات و پیشنهاد‌های افراد در زمینه‌های درسی، تربیتی، اخلاقی و ورزشی مطرح می‌شود و برای هر کدام در طول این جلسات هفتگی فرصتی پیش‌بینی می‌شود تا همه دانش‌آموزان بتوانند در مورد موضوع‌ها و پیشنهاد‌های مورد علاقه خود صحبت کنند، به بیان خواسته‌ها و آرزوهای قلبی خود در فضایی دوستانه و صمیمانه بپردازند و از این طریق احساسات خود را تخلیه نمایند.

غالباً معضلات روانی دانش‌آموزان، که موجب بروز رفتارهای نامتعادل و نابهنجار در سطح مدرسه و خانه می‌شود، با برگزاری چنین جلساتی کاهش می‌یابد. با استمرار این جلسات، معمولاً مشکلات حل می‌شود و در عین حال زمینه‌ای برای بررسی همه‌جانبه مسائل و همدلی و هم احساسی گروه در بیان و درک ضرورت مقررات و قواعد نظم و انضباط مدرسه فراهم می‌آید. به‌طوری که پس از ارزیابی کارها و رفتارها توسط جمع همسال، یادگیری و پذیرش و درونی‌سازی مفاهیم و ارزش‌ها ساده‌تر صورت می‌گیرد. روند اجتماعی‌شدن دانش‌آموزان و احساس ارزشمندی تا آنجا ادامه می‌یابد که با هدایت و راهنمایی معلمان و مربیان آشنا و صالح، به تدریج خود دانش‌آموزان با نظارت و حضور مربیان ذی‌صلاح اداره جلسات را برعهده می‌گیرند.

زمینه برای شنیدن حرف‌های ناگفته و اظهارنظرهای ناشنیده آنان

اصول اجرایی طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. با خوب گوش دادن، صمیمیت به وجود آوريد و مشکل را پیدا کنید. با مشکل‌یابی، انعطاف‌پذیری و طرح و حل مشکل، نمونه و الگویی به دانش‌آموزان ارائه دهید تا بتوانید آنان را به راه‌های مؤثرتری برای برقراری ارتباط و رفع سوءتفاهم‌ها هدایت کنید.

۲. در ابتدای جلسات، تصمیمات جلسات قبل را به‌طور خلاصه بازگو کنید و در صورت نیاز، درباره آن‌ها نیز بحث کنید. مربیانی که به‌علت کمبود وقت می‌خواهند با عجله و تحکم، کارها و تصمیمات بسیار خوب خود را اجرا کنند، موجب می‌شوند دانش‌آموزان به‌صورت انفعالی با کارها و تصمیمات برخورد کنند و مقاومت نشان دهند و روند پیشرفت کار و تصمیم‌گیری را به تعویق بیندازند.

۳. طول مدت جلسات را زمان‌بندی و موضوعات مورد بحث را فهرست کنید، تصمیمات گرفته شده را خلاصه و جمع‌بندی کنید و در پایان جلسه به دانش‌آموزان ارائه دهید و وظایف و تعهدات افراد را به آن‌ها اعلام کنید.

۴. اگر پس از بحث و تبادل نظر، جلسه بحث گروهی به نتیجه نرسید، مربی و معلم با تدبیری آگاهانه و حساب‌شده می‌تواند تصمیماتی اتخاذ کند و آن‌ها را به مرحله اجرا بگذارد. البته اگر این تصمیمات ناسنجیده باشند، دانش‌آموزان را به تنفر از جلسه و مخالفت وامی‌دارد.

۵. اگر در یک جلسه تفاهم و توافق حاصل نشد، جلسه را باید تجدید کرد تا بحث همه‌گیر شود و زمینه موافقت اکثریت برای تصمیم‌گیری فراهم شود.

۶. مربی باید برای بررسی نظر عموم دانش‌آموزان فرصت کافی ایجاد کند؛ زیرا رأی‌گیری سریع در کارها جو مقاومت و برخورد را در مقابل معلم و مربی به‌وجود می‌آورد. بازنده‌ها ممکن است در مقابل اجرای تصمیمات عجولانه واکنش منفی نشان دهند. بنابراین، بهتر است درباره هر موضوعی کاملاً بحث شود و آن موضوع به اندازه کافی تجزیه و تحلیل شود تا بیشتر افراد بر سر آن توافق کنند.

۷. در بن‌بست‌ها به قرعه‌کشی توسل جویید و به‌جای آنکه برای هر دانش‌آموز مستقیماً تکلیف معین کنید، بگذارید مسئولیت گروه مشخص شود؛ زیرا بعداً آنان مسئولیت‌ها را بین خود تقسیم خواهند کرد.

۸. کلیه پیشنهادهای باید از دانش‌آموزان دریافت شود و در پایان به‌طور منطقی از خود آنان خواسته شود که راه‌حل‌های مناسب را انتخاب کنند. اگر چند پیشنهاد رد شود، دانش‌آموز دیگر احساس اعمال نظر در مورد رد پیشنهاد خود نخواهد کرد.

۹. اگر دانش‌آموزی نظری را ارائه داد و دانش‌آموزان دیگر بلافاصله آن را مردود شمردند، احتمالاً از ارائه نظرات بعدی خویش خودداری خواهد کرد. در اینجا مربی باید بلافاصله از ادامه برخورد نامناسب اعضای گروه جلوگیری کند.

۱۰. باید فرصتی فراهم کرد که همه، حرف‌های خود را بازگو کنند. جلسات در صورتی جذابیت خواهند داشت که همگان به فعالیت و تکاپو بیفتند و در بحث‌ها به‌طور فعال شرکت کنند و راه‌حلی ارائه نمایند.

اهداف طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. فراهم کردن زمینه و فرصتی برای افراد تا خود را ارزیابی قرار کنند. ۲. شناخت مشکلات فکری و روانی دانش‌آموزان و رفع آن‌ها، تأمین

خواسته‌ها و نیازهای طبیعی و به حق آنان در حد امکان

۳. ایجاد و افزایش روحیه مسئولیت‌پذیری

۴. تعمیق و تقویت ارزش‌های مذهبی و درونی‌سازی مفاهیم مربوط به این ارزش‌ها

۵. آشنا کردن دانش‌آموزان با توطئه‌های سیاسی و تهاجم فرهنگی به منظور پیشگیری از آسیب‌های روانی ناشی از انحرافات اخلاقی و عقیدتی یا مقابله با آن‌ها

۶. ایجاد روحیه هم‌فکری و مشورت در کارها و تجربه اینکه چگونه یک فکر خام در مشورت با دیگران پخته می‌شود؛

۷. نقد و بررسی و ارزیابی صحیح افکار و نظریات و رفتار و خصلت‌های یکدیگر در جمع دوستانه و صمیمی برای اصلاح آن‌ها

۸. ایجاد روحیه همکاری و تعاون و تحمل دیدگاه‌های مخالف و پذیرفتن خوبی‌های دیگران و کسب سعه صدر

۹. بالابردن سطح فکری و فرهنگی دانش‌آموزان به کمک تجربیات عینی دوستان و همسالان و هم‌کلاسی‌ها در قالب مباحثه و مناظره

۱۰. مشارکت دادن و فعال کردن همه اعضای کلاس و گروه‌های مدرسه و ایجاد انگیزه برای فعالیت‌های درسی و پرورشی

۱۱. آموزش و تمرین عملی تکریم شخصیت دانش‌آموزان و ایجاد حس احترام متقابل و تقویت عزت‌نفس

۱۲. تعمیق بینش و پایه‌ریزی تفکر دانش‌آموز در مقابله با آسیب‌های روانی و عقیدتی که ممکن است در دوره‌های بالاتر گریبان‌گیر وی شود و نیز جلوگیری از سطحی‌نگری و عدم ارزیابی یافته‌های فکری دیگران ۱۳. فراهم آوردن زمینه برای تمرین سخن گفتن در جمع، ایجاد توانایی اظهارنظر در دانش‌آموزان با هدف طرح نظریات خود در جمع دانش‌آموزان و مربیان

۱۴. ایجاد روحیه اجتماعی و برانگیختن حس تعاون و همکاری و هم‌فکری و احترام متقابل

۱۵. شنیدن حرف‌ها، انتقادها و مسائل دانش‌آموزان

۱۶. بیان نظرها و تخلیه احساسات دانش‌آموزان نسبت به مسائل و مشکلات و جهت‌دهی مثبت به احساسات و دادن دل‌گرمی به آنان به منظور ایجاد توانایی رهبری و قدرت تحمل انتقاد در افراد

۱۷. تقسیم عادلانه کارها و فعالیت‌ها در میان دانش‌آموزان از طریق تبادل نظر با آنان

۱۸. ایجاد حس رقابت مثبت در کارها و فعالیت‌های درسی در قالب گروه‌های آموزشی

۱۹. بهره‌گیری دانش‌آموزان از تجربیات مفید هم‌سالان، از جمله نحوه تقسیم اوقات فراغت و برنامه‌ریزی درسی در منزل

۲۰. آگاهی از کم و کیف برنامه‌ها و مقررات انضباطی مدرسه

۲۱. بروز خلاقیت دانش‌آموزان از طریق ارائه بعضی طرح‌های گروهی و ابتکارهای فردی

۲۲. پیشگیری از تعارضات و کینه‌توزی‌ها بین دانش‌آموزان و ایجاد

جلسه بحث گروهی جلسه‌ای برنامه‌ریزی شده و منظم است که با حضور معلم و مربی تشکیل می‌شود. موضوعات قابل طرح در این جلسات حول دو محور اصلی است؛ یکی مسائل اخلاقی و ارزشی که از سوی مدرسه مطرح می‌شود و دیگر مسائل و مشکلاتی که خود دانش‌آموزان طرح می‌کنند.

- و در هنگام بحث، مربی نقش هدایتگر و راهنما را به‌عهده دارد.
۲. گاهی موضوع مورد بحث، به اطلاعات تخصصی‌تری نیاز دارد که در این صورت می‌توان فرد مطلع را به‌عنوان میهمان به جلسه دعوت کرد و در بحث گروهی شرکت داد. این امر به تنوع و جاذبه جلسات می‌افزاید.
۳. مربی نباید بدون جهت از فردی طرف‌داری یا با کسی مخالفت کند.
۴. وقتی پیشرفت گفت‌وگوها در جلسات متوقف می‌شود، روی نکات واقعی و موضوعات مورد پذیرش همه دانش‌آموزان تأکید کنیم و از آنجا بحث را ادامه دهیم.
۵. در هر جلسه رئیس، منشی و ناظم جلسه مشخص شود و هر چند وقت یک‌بار تغییر کند.
۶. کوتاهی در اجرای توافقات و تصمیمات جلسه، موجب دلسردی و بی‌نتیجه بودن جلسات خواهد شد. بنابراین، معلم و مربی به‌عنوان اولین فرد باید به تصمیمات اتخاذ شده در جلسه پایبند باشد.
۷. از منازعه لفظی جلوگیری کنید و افراد را با بازگو کردن دیدگاه‌هایشان دلگرم نمایید. باید توجه داشت که جلسه منحصر برای طرح گله‌ها و شکایات نیست، بلکه برای رفع آن‌هاست.
۸. طرح‌ها و تصمیمات گرفته شده را ثبت و یادداشت کنید و گاهی به‌عنوان یادآوری، آن‌ها را توزیع نمایید.
۹. زمینه را طوری فراهم کنید که همه در تصمیم‌گیری مشارکت جویند و خود راه‌حل مشکلاتشان را پیدا کنند.

هدف از تشکیل این جلسات برقراری ارتباط و تفاهم و تحکیم شخصیت فراگیرندگان است. بنابراین جلسات را با توافق پیگیری کنید.

۱۱. زمینه را طوری فراهم آوریم که افراد نسبت به حرف‌های دیگران عکس‌العمل شدید نشان ندهند و بتوانند نظر یکدیگر را تحمل کنند و بحث آن‌قدر ادامه یابد تا دانش‌آموزان در فضایی صمیمی و دوستانه با همکاری یکدیگر به راه‌حل‌های مناسب برسند.

۱۲. از نتیجه‌گیری عجولانه و قضاوت ارزشی پرهیز کنیم و بگذاریم همه در فکر کردن مشارکت کنند، به راه‌حل‌ها بیندیشند، نظرهای خود را بازگو کنند و هرکس راه‌حل مناسب خود را ارائه دهد.

۱۳. از دانش‌آموزان بخواهیم که قبل از تشکیل جلسه درباره مسائل و موضوعات آن فکر کنند و راه‌حل‌های مناسب پیشنهاد دهند.

۱۴. با هدایت بحث در چهارچوب موضوعات تعیین شده از حاشیه رفتن و پراکنده شدن سخنان جلوگیری کنیم. راه‌حل‌ها را از پیشنهادهای دانش‌آموزان بگیریم و در نهایت، موضوع اصلی را تعقیب کنیم.

۱۵. گاهی برای اینکه دانش‌آموزان متوجه شوند که ما احساساتشان را درک می‌کنیم، باید مطالبشان را در جمع برای دیگران بازگو کنیم.

نحوه اجرای طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. هدایت مسیر بحث و جمع‌بندی مطالب، توسط مربی صورت می‌گیرد

۱۰. لازم است به صورت گروهی درباره بعضی از موضوعات تبادل نظر شود. در این صورت نتیجه را با نمایندگان گروه‌ها در میان بگذارید تا بقیه دانش‌آموزان نیز درباره آن اظهار نظر کنند.

۱۱. به همه دانش‌آموزان فرصت برابر داده شود که حرف‌های خود را بزنند.

برنامه طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. اعلام موضوع دستور جلسه بحث گروهی هفتگی در تابلوی اعلانات

۲. لازم است مجموعه جلسات بحث گروهی در برنامه تحصیلی سالانه مدارس گنجانیده شود و هر کلاس، یک ساعت در هفته، با شرکت معلم و مربی و همکاری فعال دانش‌آموزان بحث گروهی داشته باشد.

۳. موضوعات جلسات بحث گروهی بر دو دسته زیر است:

الف) موضوعاتی که از قبل، توسط اولیای مدرسه، برنامه‌ریزی و مشخص شده است. این موضوعات که برای نه ماهه سال تحصیلی تنظیم شده، به قرار زیر است:

۱. مهر: نظم و انضباط
۲. آبان: طهارت و پاکیزگی و بهداشت
۳. آذر: عزت نفس و احترام متقابل
۴. دی: اعتماد به نفس، مسئولیت‌پذیری
۵. بهمن: کار نیک، عبادت و تقوا
۶. اسفند: روحیه جمعی، انفاق و تعاون
۷. فروردین: قناعت و دوری از اسراف
۸. اردیبهشت: صبر و تحمل و حسن خلق
۹. خرداد: دوری از بدی‌ها و کسب فضیلت‌ها.

ب) موضوعاتی که خود دانش‌آموزان احساس می‌کنند با آن دست به گریبان‌اند و لازم است مطرح گردد تا درباره آن بحث و نتیجه‌گیری شود.

۴. معرفی دانش‌آموزانی که در عمل تجربیات موفق داشته‌اند و بیان آن برای سایر دانش‌آموزان، از برنامه‌های جالب و کارساز جلسات بحث گروهی خواهد بود.

عوامل و امکانات اجرایی طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. مدیر، معلم، مربی پرورشی

۲. جلسه بحث گروهی بهتر است در محلی غیر از کلاس درس تشکیل شود؛ علاوه بر این اگر مربی و معلم، در این جلسات به صورت حلقه‌وار در کنار سایر دانش‌آموزان بنشینند، در ایجاد فضای صمیمی و احساس برابری و برقراری ارتباط سازنده و مؤثر، بسیار مفید خواهد بود.

۳. استفاده از ضبط صوت و دیگر وسایل شنیداری و دیداری دیگر، برای ضبط و پیاده کردن بعضی از مطالب مهم مورد بحث در جلسات

ویژگی طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. موضوعات در قالب داستان‌هایی که اغلب شرکت‌کنندگان به آن‌ها علاقه دارند، بحث گذاشته شود.

۲. مربی و معلمی که مسئولیت رهبری جلسات بحث گروهی را

به عهده می‌گیرند، باید از افراد مطلع و خبره باشند و به راحتی بتوانند با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنند و جلسات را به صورت خشک و خسته کننده اداره نکنند.

۳. در جلسات بحث گروهی، محور فعال دانش‌آموزان‌اند، نه معلم؛ معلم نقش راهنما و هدایتگر را به عهده دارد.

تشکیل گروه‌های آموزشی

یکی از هدف‌ها و نتایج جلسات بحث گروهی، تشکیل جلسات گروه‌های آموزشی است. دانش‌آموزان با شرکت در جلسات بحث گروهی و برقراری تفاهم، روابط اجتماعی مثبت را با یکدیگر می‌آموزند و به این ترتیب، زمینه‌ای مناسب برای شرکت در جلسات گروه‌های آموزشی فراهم می‌شود و معلمان نیز می‌توانند با تشکیل گروه‌های آموزشی، در جهت رشد علمی همه دانش‌آموزان گام بردارند. پس از آموزش هر درس برای مذاکره و مباحثه در قالب گروه‌های آموزشی، می‌توان در فضایی گسترده‌تر غیر از کلاس، تنوعی در نحوه کار و روش آموزش ایجاد کرد تا انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری بیشتر شود.

اگر موضوع درس گسترده باشد، هر گروه می‌تواند در یک زمینه از موضوع، مطالعه و بررسی کند؛ در پایان، سرگروه‌ها یافته‌های خود را جمع‌بندی می‌کنند و در اختیار تمام اعضای کلاس قرار می‌دهند. گاهی، هنگامی که معلم یک موضوع درسی را آموزش می‌دهد، هر گروه می‌تواند با طرح سؤالی، آن را از دیدگاه خاص خود بررسی کند و بدان پاسخ دهد. سپس هر گروه، نتیجه کار خود را در کلاس به صورت کنفرانس به سایر دانش‌آموزان عرضه کند.

این روش به برنامه‌ریزی قبلی معلم جهت آماده‌سازی دانش‌آموزان نیاز دارد. همچنین مواد و مطالبی که برای مطالعه و پاسخ‌گویی و تمرین و طرح مسئله لازم است، باید در اختیار گروه گذاشته شود. تجربه نشان داده است که کارهای گروهی (مانند فعالیت گروه‌های آموزشی) آن دسته از مطالب درسی را که در آموزش اولیه کلاس به صورت مبهم باقی مانده‌اند، قابل درک و فهم می‌سازد. اصولاً فعالیت‌های آموزشی، ماهیت جمعی و گروهی دارند و اگر توأم با احساس جمعی سازماندهی و اجرا شوند، بسیار مؤثر واقع خواهند شد و در رشد علمی دانش‌آموزان مفید خواهند بود. بنابراین می‌تواند روش دیگر تدریس و نقش دیگر معلمان را شرکت در گروه‌های آموزشی به منظور راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان در جهت همکاری جمعی در رشد علمی اعضای گروه دانست و آن را امری مهم تلقی کرد.

اگر معلم درصدد عمق بخشیدن به یادگیری‌های درسی و اخلاقی فراگیرندگان در جریان جلسات بحث گروهی باشد، می‌تواند دانش‌آموزان را از طریق گروه‌ها، به گونه‌ای هدایت و رهبری کند که به طور جدی درگیر بحث‌های مختلف درسی گردند و در نهایت به یادگیری عمیق و رشد علمی برسند.

اصول اجرایی گروه‌های آموزشی

۱. قرار دادن مناسب دانش‌آموزان قوی و آهسته گام، به صورت گروه‌های ۳ نفره یا ۵ نفره؛ می‌توان گروه‌های آموزشی تشکیل داد.

۲. سرگروه آموزشی با پیشنهاد اعضای گروه و نظر نهایی معلم تعیین

ویژگی طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

۱. موضوعات در قالب داستان‌هایی که اغلب شرکت‌کنندگان به آن‌ها علاقه دارند به بحث گذاشته شود
۲. مربی و معلمی که مسئولیت رهبری جلسات بحث گروهی را به‌عهده می‌گیرند، باید از افراد مطلع و خبره باشند و به‌راحتی بتوانند با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنند و جلسات را به‌صورت خشک و خسته کننده اداره نکنند
۳. در جلسات بحث گروهی، محور فعال دانش‌آموزانند، نه معلم؛ معلم نقش راهنما و هدایتگر را به‌عهده دارد

می‌گردد.

۳. در گروه‌های آموزشی، معلم انتقال‌دهنده معلومات نیست، بلکه رهبری و هماهنگی بین سرگروه‌ها و گروه‌های آموزشی را به‌عهده دارد.

۴. از آنجا که سرگروه‌ها در جلسات بحث گروهی، نحوه اداره جلسه و هم‌فکری صمیمانه با همسالان خود را تمرین کرده‌اند، به‌خوبی می‌توانند بین اعضای گروه خود تفاهم ایجاد کنند.

۵. باید فضایی ایجاد کرد که دانش‌آموزان، برای آشنایی با درس به‌صورت گروهی، ضمن تلاش شخصی برای رسیدن به اهداف گروه به رقابت سالم با یکدیگر بپردازند.

۶. تشکیل گروه‌های آموزشی برای رفع اشکال‌های درسی و افزایش فعالیت دانش‌آموزان روش بسیار خوبی است؛ چرا که به این ترتیب، هم دانش‌آموزان قوی احساس وجود خواهند کرد و هم دانش‌آموزان آهسته‌گام از طریق تفاهم درسی با همسالان خود، احساس ارزش و عزت‌نفس کنند و درس را به شیوه بهتری فراخواهند گرفت.

نتیجه‌گیری

اصولاً هدایت و رهبری مؤثر معلم و مربی، جلسات را به‌سوی راه‌حل‌های مناسب و مصلحت‌آمیز سوق می‌دهد و با ایجاد فضایی باز همراه با احترام متقابل در بحث و گفت‌وگو، موجب ایجاد حس ارزشمندی و عزت‌نفس در دانش‌آموزان می‌گردد. در این صورت همه اعضای گروه کم‌احساس وجود می‌کنند که عواطف و عقایدشان در جمع مورد توجه واقع شده است و بدین ترتیب، با سود جستن از دیدگاه‌های خود و دیگران به‌تدریج نظام فکری‌شان تعدیل و تحول می‌یابد.

جلسات بحث گروهی در ایجاد رابطه اجتماعی مطلوب بین دانش‌آموزان و جلوگیری از تعارضات مؤثر است. پژوهش به عمل آمده نشان داده است که این جلسات برای تصمیم‌گیری در زمینه انجام یک کار یا یک موضوع درسی، می‌تواند سبب شود که افراد در تجربیات یکدیگر سهیم شوند و احساس دوستی و همکاری درسی در بین اعضا تقویت گردد و فرصتی فراهم شود تا افراد، خود را ارزیابی کنند. همچنین این تحقیقات نشان داده است که علاوه بر بازده آموزشی، روحیه کرامت و اعتمادبه‌نفس و نقادی در دانش‌آموزان رشد می‌کند و تقویت می‌شود؛ به‌طوری که دلهره افراد کم‌رو و خجالتی برای صحبت کردن در حضور جمع کاهش می‌یابد.

منابع

۱. فناعت‌پیشه، عزت‌الزهر؛ مقایسه اثر رقابت فردی، تلاش در رقابت گروهی در پیشرفت تحصیلی. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۱۳۸۴.
۲. صفوی، امان‌الله؛ کلیات روش‌ها و فنون تدریس. نشر معاصر، تهران ۱۳۷۶.
۳. نصر اصفهانی، علی؛ مدیریت رفتار گروهی. انتشارات جهاد دانشگاهی، اصفهان ۱۳۷۹.
۴. جویس، بروس و همکاران؛ الگوهای تدریس. مترجم محمدرضا بهرنگی، ۱۳۷۲.
۵. بدون ذکر نویسنده یا نویسندگان، کتاب کار دانش‌آموز فعالیت‌های گروهی و اجتماعی. واحدهای پرورشی دوره متوسطه، دفتر برنامه‌ریزی و امور فرهنگی و مشاوره وزارت آموزش و پرورش، انتشارات برگ نفیس، چاپ اول، تهران ۱۳۸۳.
۶. تیلور، رالف؛ اصول اساسی برنامه‌ریزی آموزشی و درسی. مترجم: علی‌نقی پورظهیر، انتشارات آگه، ۱۳۷۶.
۷. مظفری، عباسعلی؛ راهنمای فعالیت‌های فردی و گروهی (کتاب کار). انتشارات آزمون نوین با همکاری دفتر آموزش راهنمایی تحصیلی، تهران تابستان ۱۳۸۲.
۸. سیف، علی‌اکبر؛ روان‌شناسی پرورشی. مؤسسه انتشارات آگه، تهران ۱۳۷۸.
۹. آقازاده، محرم؛ مهارت‌های یادگیری. انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری پیش‌پیش علم و ادب، تهران پاییز ۱۳۸۱.
۱۰. به‌پژوه، احمد؛ اصول برقراری رابطه انسانی با کودک و نوجوان. انتشارات بعثت، ۱۳۷۵.
۱۱. الیس، سوزان؛ آشنایی با یادگیری از طریق همیاری. مترجمان: طاهره رستگار، مجید ملکیان، انتشارات نی، چاپ دوم، ۱۳۷۸.

